

КРИМ

ІНФОРМ

У ЦЕНТРИ УВАГИ

У Гаазі триває розгляд позову України проти Росії

стор. 2-3

ОКУПАЦІЯ

Як РФ змушує мешканців Криму відмовитись від України

стор. 6-7

СПАДЩИНА

Генуезька фортеця: випробування окупацією

стор. 14-15

ГІСТЬ НОМЕРА

Переможниця Євробачення-2016 Джамала:
**ПІСНЯ «1944» НАГАДАЛА СВІТОВІ
ПРО ТРАГЕДІЮ КРИМСЬКИХ ТАТАР**

стор. 4-5

Випускникам з Криму цього року простіше вступати до вишів України

Розпочали роботу освітні центри «Крим-Україна», через які абітурієнти, що проживають в окупованому Криму, можуть вступити до українських вишів. Процедура вступу цього року значно спростили. Тепер не потрібен ані український паспорт, ані атестат про середню освіту чи сертифікат ЗНО. Випускникам достатньо обрати один з освітніх центрів «Крим-Україна», особисто заповнити освітню декларацію та скласти два іспити – з української мови та з історії України. Яким буде третій іспит, визнає вподобаний навчальний заклад.

1000 студентів з окупованого Криму готові зарахувати цього року вищі навчальні заклади самого лише Херсона

Україна готує скаргу стосовно блокування Керченської протоки

Міністерство інфраструктури України має намір звернутися до Міжнародної морської організації зі скаргою щодо незаконного будівництва російською окупаційною владою Керченського моста та перекриття Керченської протоки. За словами заступника міністра інфраструктури Юрія Лавренюка, Росія не погоджувала спорудження моста з Україною, а отже, такі дії є прямим порушенням чинних міжнародних норм, зокрема Конвенції ООН з морського права. Лавренюк наголосив, що перекриття Керченської протоки, яке заплановане на серпень-вересень, здатне зашкодити судноплавству, а також є неприпустимим з погляду національної безпеки.

Радіо «Свобода» в Криму зазнає утисків з боку окупаційної влади

Представники російського агітпропу відкрито звинувачують ЗМІ в екстремізмі та антиросійській діяльності. Так, за висловом голови Громадської ради при Міністерстві оборони Росії Ігоря Коротченка, американське «Радіо «Свобода» працює у Криму з порушенням законів. Він також вважає, що редакція радіостанції є «напівпідпільною мережею, яка збирає інформацію та передає її до фактично іноземної організації, формально зареєстрованої як ЗМІ».

У ГААЗІ ТРИВАЄ РОЗГЛЯД ПОЗОВУ УКРАЇНИ ПРОТИ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

Позов до Міжнародного суду ООН про притягнення Російської Федерації до відповідальності за підтримку тероризму на сході України та дискримінацію етнічних українців і кримських татар в окупованому Криму Україна подала на початку 2017 року. Навесні в Гаазі розпочалися слухання про застосування запобіжних заходів у зв'язку з відповідним запитом України. Наразі триває судовий розгляд. Нещодавно в Гаазі відбулася нарада делегацій сторін у справі, за результатами якої визначено чіткий графік подальших процедур. Зокрема, Україна має подати свій письмовий меморандум до 12 червня 2018 року, контрмеморандум російської сторони повинен надійти щонайпізніше 12 липня 2019 року.

«Ні» етнічній дискримінації

У своєму запиті Україна просила суд зобов'язати Російську Федерацію не порушувати норми міжнародного права. Зокрема, наша країна звернулася із клопотанням про те, аби суд зобов'язав Російську Федерацію забезпечити ефективний контроль свого кордону, припинити постачання зброї до України, зупинити підтримку незаконних збройних формувань, які завдають шкоди цивільному населенню України, а також утриматись від будь-яких подальших актів етнічної дискримінації в окупованому Криму.

19 квітня Міжнародний суд ООН ухвалив проміжне рішення у справі «Україна проти Росії», визнавши, що розгляд цієї справи належить до його юрисдикції. Також суд у Гаазі зобов'язав Росію відновити діяльність Меджлісу кримськотатарського народу, припинити дискримінацію етнічних українців і кримських татар та забезпечити на території окупованого Криму безперешкодний доступ до навчання українською мовою.

«Наразі суд дійшов висновку, що кримські татари та етнічні українці у Криму залишаються уразливими, – сказав, комен-

«Журнал Крим Інформ», №1 (1). Червень 2017 р.

Свідоцтво про державну реєстрацію КВ №22665-12565 Р від 04.05.2017 р.

Засновник: Українське національне інформаційне агентство «Укрінформ».

Видавець: ТОВ «Мега-прес груп». Адреса: вул. Леся Курбаса, 2 д, м.Київ, 03148, тел.: (044) 455-46-23.

Головний редактор: Каздобина Ю. Адреса редакції: вул. Б. Хмельницького, 8/16, м.Київ, 01001, тел. тел.: (044) 279-81-52; факс: (044) 279-86-65, 234-83-66, e-mail: office@ukrinform.ua.

Передрук – тільки з письмового дозволу редакції.

Фото на обкладинці надано прес-службою Джамали.

Віддруковано: ПП «Фірма» Гранма» 03151 просп. Повітрофлотський, 94А. Замовлення № 173. Підписано до друку: 3.07.2017. Наклад: 800 примірників.

Розповсюджується безкоштовно.

туючи це рішення, голова Міжнародного суду ООН Ронні Абрахам. – З цього погляду суд бере до уваги доповідь про ситуацію з дотримання прав людини в Україні».

Росія уникатиме відповідальності

Також суд наклав на обидві сторони (*Україну та Росію – ред.*) зобов'язання до ухвалення остаточного рішення уникати порушень Конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації. Те, що Україна виконуватиме рішення суду, є безсумнівним, а от щодо Росії існують небезпідставні побоювання.

Лідер кримськотатарського народу Мустафа Джемільєв зазначив, що судові рішення стосовно Меджлісу – це важлива моральна підтримка для кримських татар, але він має сумніви щодо бажання Росії його дотримуватися.

«Ні, звісно, вона не виконуватиме (*рішення суду – ред.*). Попри це, таке рішення суду має величезне значення. – Уважає Мустафа Джемільєв.

Аналітик Центру громадянської освіти «Альменда» Олег Охредько, котрий уже понад три роки вивчає ситуа-

“ **Таке рішення суду — вагома моральна підтримка для тих кримських татар, яких переслідують.** ”

Мустафа Джемільєв

цію з україномовною освітою в окупованому Криму, також погоджується з тим, що Росія не виконуватиме рішення суду й щодо етнічних українців. Він наводить невтішну статистику.

«На момент вторгнення російської армії та анексії півострова у школах Криму укра-

їнською мовою навчалися 12,6 тис. дітей (близько 7,5%). У вересні 2015 року ситуація суттєво змінилась. Освіту українською мовою здобували вже 949 школярів, що становило 0,5% загальної кількості учнів. Окрім того, слід зазначити, що, відповідно до законодавства країни-окупанта, навчання в 10–11 класах відбувається виключно російською мовою», – констатує експерт.

Своєю чергою, Міністерство закордонних справ України закликала міжнародну спільноту прослідкувати за дотриманням Російською Федерацією рішення Міжнародного суду

“ **Українська мова на анексованому півострові – це мова спротиву окупації, мова протесту, мова волі. Тому окупанти протягом цих років намагаються витіснити та знищити її вживання.** ”

Олег Охредько

ООН. «Ми закликаємо все міжнародне співтовариство пильно стежити за виконанням Росією цього судового рішення та притягати її до відповідальності за кожен факт його порушення», – наголосила заступник міністра закордонних справ з питань європейської інтеграції Олена Зеркаль, яка є представником уряду України на слуханнях у Гаазі.

12 600

дітей навчалися у школах Криму українською мовою на початку 2014 року

949

кримських школярів мали доступ до україномовної освіти у вересні 2015 року

**Джамала:
«ПІСНЯ «1944»
НАГАДАЛА
СВІТОВІ
ПРО ТРАГЕДІЮ
КРИМСЬКИХ
ТАТАР»**

Минулорічна переможниця «Євробачення» розповіла про історію виникнення композиції «1944», трагедію кримськотатарського народу та музику як інструмент презентації України у світі.

Завдяки Вашій перемозі 2016 року конкурсу «Євробачення» цьогогоріч завітав до Києва, й іноземні туристи змогли краще пізнати Україну. Чи вдалим, на Вашу думку, був цей досвід?

— «Євробачення» відбулося в Україні саме вчасно. Це чудова нагода нагадати про нашу країну не тільки у зв'язку з анексією Криму або війною на Донбасі. До нас з'їхалися гості з усієї Європи та на власні очі побачили все те прекрасне, що є в Україні. У нас дивовижна країна й вельми гостинний народ. До нас мають приїжджати мільйони туристів, бо нам є що показати.

— Розкажіть про пісню «1944», з якою Ви перемогли на «Євробаченні». Чи доводилося Вам у Європі пояснювати, що це за пісня? Як сприймали її іноземці? Чому у Вас виникло бажання розповісти свою особисту історію такій численній аудиторії?

— На її написання мене надихнула оповідь моєї прабабусі Назил-хан про трагедію, яка сталася з нашою родиною та з усім кримськотатарським народом 1944 року. Я маю на увазі примусову депортацію. Моя прабабуся втратила тоді одну зі своїх дочок. Насправді тема цієї

пісні близька багатьом людям у найрізноманітніших країнах світу. Чимало народів пережили власні жакливі трагедії: репресії, депортації, геноцид. І, на жаль, люди досі не навчилися мирно співіснувати та бути толерантними. Для мене це доволі особиста пісня, і мені хотілося б, аби закладений у ній меседж почули якнайбільше людей і в нашій країні, і за її межами. Аж надто багато страждань випало на долю нашого народу останніми роками! Я була впевнена, що перемога в конкурсі буде за нами, навіть попри те, що критики запевняли: «Європейці цієї пісні не зрозуміють».

— Як Вашу перемогу сприйняли в Криму? Яке значення вона має для кримськотатарського народу?

— Багато людей приходили до моїх батьків, дякували, дарували квіти, приносили гостинці. Серед них були й ті, котрі, як і мої родичі, зазнали депортації. Кажуть, коли я співала, вони стояли навколішки та благали Бога, щоб Він почув мою пісню. Ще до фіналу чимало кримських татар зауважували, що мій виступ у Стокгольмі — для них уже перемога. Але я розуміла: цього замало. Мене не влаштувало б навіть друге місце. Завдяки «1944» тему депортації кримських татар висвітлювали всі провідні світові видання та інформагентства. І почалося це задовго до самої перемоги, щойно я пройшла національний відбір в Україні. Я дала безліч інтерв'ю, у яких на прикладі моєї родини розповіла про трагедію всього народу.

Я завжди наголошувала, що, якби не з'явилася пісня «1944», я б узагалі не брала участі в «Євробаченні — 2016». Мені хочеться думати, що порушена в ній тема зворушила серця європейської публіки. Люди дізналися про кримських татар, їхні історії. Проте пісня, на жаль, не в змозі нікого захистити. Я б дуже хотіла, щоб музика була здатна допомогти. Але в Криму все ще тривають арешти кримських татар, обшуки, безпідставні обвинувачення й викорінення будь-якого інакомислення. Це нова трагічна сторінка в історії України та кримськотатарського народу.

— Ви якось зізналися, що не наважестесь поїхати до Криму після його окупації. Чи змінилися Ваші відчуття останнім часом? Як Ви підтримуєте контакти з родичами, які залишилися у Криму?

— На жаль, у Криму я не була. Це все дуже тяжко.

— Які країни Європи Ви відвідали після «Євробачення»?

— Якийсь час я майже не виходила з літака. Ми об'їздили всю Україну, були хедлайнерами джазового фестивалю Alfa Jazz Fest у Львові, який спеціально задля нас подовжили на один день, виступили на Кафедральній площі у Вільнюсі, у найпрестижнішій залі Стамбула, дали концерти в Польщі, Німеччині, Швеції, Великій Британії. І все це потрібно було поєднувати з інтерв'ю, зйомками, зустрічами та написанням нової музики.

День, коли зникло майбутнє

Рано-вранці 18 травня 1944 року розпочалася небачена за своєю жорстокістю спецоперація з виселення кримських татар, яких радянська влада звинуватила у співпраці з фашистським окупаційним режимом. Співробітники НКВС, уриваючись до осель, силоміць виганяли напівроздягнених, переляканих людей на вулицю, не дозволяючи взяти із собою навіть найнеобхідніше. За непокору розстрілювали на місці. Потім у переповнених товарних вагонах в нелюдських умовах вигнанців вивозили до Узбекистану, Казахстану, Таджикистану та на Урал. Протягом кількох днів було депортовано майже 200 тисяч кримських татар.

Тільки в перші роки заслання від хвороб і голоду померли, за різними даними, від 15% до 40% депортованих. Для тих, кому пощастило вижити, буття на чужині перетворилося на щоденне пекло. І лише 1989 року СРСР назвав депортацію незаконною та злочинною, що дало змогу вигнанцям і їхнім нащадкам, зрештою, повернутися на історичну Батьківщину.

2 листопада 2015 року Верховна Рада України визнала події 1944 року геноцидом та проголосила 18 травня Днем пам'яті жертв геноциду кримськотатарського народу.

2013 року на екрани вийшов художній фільм «Хайтарма», який розповідає про депортацію кримських

татар. Його автором і виконавцем головної ролі став український режисер кримськотатарського походження Ахтем Сейтаблаєв.

ГРОМАДЯНСТВО АБО ЖИТТЯ

Як Росія через медичний шантаж змушує мешканців Криму відмовитись від України

Упродовж минулих кількох років російська пропаганда, націлена на Україну разом з російською зброєю, напрацювала різноманітні інструменти для впливу на свідомість людей. Так, мешканцям Криму розповідають, що їхня зарплата значно вища навіть за європейську, а самі вони мають змогу працевлаштуватись у будь-якій країні світу з фейковим дипломом або ж вирушити в закордонну подорож з російським паспортом, виданим на окупованій території.

У стоматологічному відділенні не прийняли дитину з гострим зубним болем, вимагаючи від її батьків надати «нормальні» паспорти.

Одним з таких зразків проросійської пропаганди став допис із тривіальною назвою «Життя після референдуму в Криму: погляд українця», що з'явився на одному із сайтів. У своєму матеріалі безіменний автор розповідає про численні переваги російської медицини у Криму.

«Попри те, що там розв'язано аж ніяк не всі проблеми, між російською та українською медициною вже є нездоланна прірва. Річ не лише в тому, що російські медики на голову вищі в технічному оснащенні, а й у тім, що вони справді ставляться до громадян значно людяніше, й особливо це видно на прикладах «іноземців», — пише невідомий публіцист. — Одного разу мені довелося викликати швидку допомогу. На ту мить я перебував на території РФ як іноземець і не мав медичного страхування, хоча кожен, хто потрапляє до Росії навіть на 90 днів, має на нього право. А проте, мені надали допомогу абсолютно безкоштовно».

Не будемо детально зупинятися на технічному устаткуванні кримських медиків, зокрема бри-

гад «швидкої», яким після окупації довелося у межах імпортозаміщення пересідати з автомобілів Ford, Renault та Mercedes на продукцію російського автопрому. Важливішим є аспект одержання медичних послуг тими мешканцями Криму, які після анексії півострова або відмовилися від автоматичного надання їм російського громадянства й отримали окупаційні посвідки на проживання в рідному краї, або просто на знак протесту не стали оформляти російські паспорти, маючи на руках лише українські з реєстрацією в Криму.

«Вислати не можуть, але й жити не дають»

У березні 2017 року журналісти білоруського «Єврорадіо», відвідуючи Крим у третю річницю його окупації Росією, узяти інтерв'ю в сімферопольця Михайла, котрий має тільки український паспорт.

«Навесні 2014 року мешканці Криму просто на робочих місцях писали заяви для отримання російських паспортів. Михайло працював менеджером у невеликій місцевій компанії. Ця компанія переїхала до Києва, а Михайло залишився у Криму й написав заяву про відмову від російського громадянства, через що потрапив у дивну ситуацію: вислати із Сімферополя його

не можуть, але їм жити не дають. Шляху назад у нього немає. Тепер одержати російський паспорт йому значно складніше — потрібно написати заяву та чекати п'ять років», — зазначили кореспонденти.

«Я не маю жодного російського документа: ані паспорта, ані дозволу на проживання, ані медичного страхового поліса. Заробляти на життя доводиться фрилансом — я не можу вести ніяку економічну діяльність, відкрити фірму, не можу піти і просто влаштуватись на роботу, адже тоді потрібно отримувати спеціальний російський дозвіл. А для мене це принципово. Який дозвіл? Я в себе вдома, — каже чоловік. — Коли хворію, то мушу користуватися послугами приватних лікарів, щось вигадувати. Можна було б оформити медичне страхування у приватній фірмі, але це дорого. Тому намагаюся не хворіти».

Відмови в лікуванні — на кожному кроці

Прикро, але вже як даність сприймаються повідомлення про те, що у кримському пологовому будинку відмовили в допомозі породіллі з переймами, у якої був відсутній російський паспорт, або у стоматологічному відділенні не прийняли дитину з гострим зубним болем, вимагаючи від її батьків надати «нормальні» паспорти. У серпні 2016 року медики однієї з лікарень Сімферополя відмовилися брати донорську кров у знайомих чоловіка, котрий потрапив до реанімації, оскільки ті мали «іноземні» паспорти з тризубом. У вересні того ж року в Євпаторії іншому чоловікові відмовили в лікуванні тяжкого захворювання очей через відсутність російського медичного страхування. Останній випадок згадано в одному зі звітів Управління Верховного комісара ООН з прав людини (УВКПЛ). Спостерігачі наголосили, що такі відмови в наданні медичної допомоги, які є непоодинокими в Криму, вважаються дискримінаційними та фіксуються як порушення прав людини згідно з міжнародними стандартами.

Людські трагедії

Наприкінці 2015 року керівник Харківської правозахисної групи Євген Захаров розповів про випадок смерті кримчанки, яка зберегла український паспорт, через ненадання їй медичної допомоги: «Вона була важкохворою. У швидкій допомозі відмовилися везти її до лікарні, заявивши, що вона є громадянкою іншої держави та що допомогти їй можуть тільки за чималі гроші». Цей інцидент зафіксувало УВКПЛ у доповіді щодо ситуації з дотримання прав людини в Україні за 16 листопада 2015 р. — 15 лютого 2016 р.: «Жінці, котра вже протягом 10 років жила в Алушті, але була зареєстро-

вана в Харкові, у грудні 2015 року державна лікарня (у Криму — Авт.) відмовила в лікуванні через відсутність медичного страхування. З допомогою родичів її вивезли до материкової частини України, де за кілька днів вона померла в лікарні».

У наступній доповіді УВКПЛ, за 16 лютого — 15 травня 2016 р., ішлося про ще один схожий випадок: «3-го квітня у Криму внаслідок несвоечасного надання медичної допомоги померла жінка. Вона намагалася потрапити до міської лікарні в Сімферополі, проте спочатку дістала відмову, оскільки не мала поліса медичного страхування. Від оформлення паспорта громадянина РФ дівчина відмовилася 2014 року. Після того, як у результаті підвищення артеріального тиску її стан погіршився, її все ж погодилися госпіталізувати, однак вона померла через серцевий напад у приймальному відділенні».

Жінці було лише 25 років, і її смерть шокувала українську громаду півострова: «На похорон усі, не домовляючись, прийшли у вишиванках. І дівчину ховали у вишиванці, а поруч, на подушці, лежав прапор України. На могилу поклали сині й жовті вінки та квіти...»

На жаль, усі ці історії — лише вершина айсберга. Насправді годі уявити, скільки кримчан позбавлені прав та можливостей у всіх без винятку сферах життя: медицині, освіті, соціальному забезпеченні тощо. Вони щодня змушені витримувати шалений тиск окупаційної влади тільки через те, що мають сміливість залишатися громадянами своєї країни.

У кримському пологовому будинку відмовили в допомозі породіллі з переймами, у якої був відсутній російський паспорт.

Українець до скону

Торік завдяки правозахисникам і журналістам набула розголосу історія Євгена Сіканова — учасника Революції Гідності, який помер від раку в Ялті 9 травня 2016 року, не доживши майже двох місяців до свого 60-річного ювілею.

Під час сутичок силовиків і протестувальників у Києві на початку 2014-го він завжди був у вирі подій. Євгена згадують як добродушного чоловіка, котрий не міг терпіти несправедливість і непорядність та боровся з ними. У квітні 2014 року Сіканов повернувся до вже окупованого Криму, де свого часу оселився після виходу на пенсію. Незважаючи на тиск і репресії, він не прибрав своїх публікацій та світлин періоду Майдану із соцмереж, а навіть викладав нові, ще не оприлюднені. На вулицях Ялти його можна було побачити у вишиванці.

До останніх днів свого життя патріотично налаштований кримчанин залишався українцем і де-юре. Родина була змушена організувати для нього оформлення російського громадянства вже під час останньої стадії його захворювання. Сильнодіючі знеболювальні, яких він потребував, з материкової України не пропустили б через штучно створений російськими силовиками «державний кордон» на Перекопі, а щоб отримати їх з Росії, був потрібен російський страховий поліс.

Прокурор АР Крим Гюндюз Мамедов: «Ми щодня працюємо для отримання доказів злочинної діяльності окупаційної влади в Криму»

Унаслідок окупації Російською Федерацією території Кримського півострова наказом виконувача обов'язків Генерального прокурора України в червні 2014 року прокуратуру Автономної Республіки Крим передислоковано до Києва. Зараз її прокурори розслідують злочини проти засад національної безпеки України, воєнні злочини, правопорушення в екологічній сфері та факти незаконного перетину кордону тимчасово окупованої території через повітряний і морський простір. Про те, яким було становлення прокуратури АР Крим, з якими проблемами стикаються її співробітники та як їх долають, а також про позитивні напрацювання ми поспілкувалися з керівником цього відомства Гюндюзом Мамедовим.

Якими на сьогодні є особливості роботи прокуратури АРК під час окупації півострова?

— Скажу щиро, що тривалий час прокуратура була фактично номінальною. Її штат складався з 25 прокурорсько-слідчих працівників. Умови роботи також не тішили. Крім того, увага правоохоронних органів здебільшого була зосереджена на Донбасі, де досі триває антитерористична операція. Та оскільки Генеральний прокурор України Юрій Луценко приділяє особливу увагу розслідуванню злочинів у Криму, у вересні ми-

нулого року за моїм клопотанням було реорганізовано структуру прокуратури автономії та вдвічі збільшено її штат. Окрім головного, розташованого у столиці, її окремі структурні підрозділи розміщені в Херсоні. Це обумовлене створенням на Херсонщині Управління Служби безпеки України в Автономній Республіці Крим. А Головне управління Національної поліції в АРК міститься в Одесі. Між ними вже налагоджено координацію та взаємодію.

Що стосується проблематики, пов'язаної з виконанням правоохоронними органами своїх функцій, слід зазначити, що існує проблема збирання доказів в умовах тимчасової окупації півострова, а чимало часу, коли необхідно було діяти за гарячими слідами, втрачено. Та попри це, нами ведеться активна робота з пошуку ін-

ших джерел інформації, які можна використувати для збирання доказів у кримінальних провадженнях.

Ураховуючи нашу специфіку, а саме неможливість провадити слідчі дії безпосередньо на території Криму, вважаю позитивним моментом те, що ми налагодили співпрацю практично з усіма провідними громадськими та правозахисними організаціями, які опікуються цими питаннями. На сьогодні ми вже маємо беззаперечні докази скоєння окремими особами злочинів на півострові та здійснюємо подальші процесуальні заходи з метою збирання нових доказів щодо протиправних діянь і причетних до їх учинення осіб.

— **Як відомо, проукраїнському активісту Володимиру Балуху подовжили термін перебування під вартою. Для наших читачів нагадаю, що це кримський фермер, який не побоявся публічно висловитися проти окупації Криму. Позиція кримчанина стала підставою для його переслідування та позбавлення волі за сфабрикованими обвинуваченнями. 12 грудня минулого року правозахисники та громадські активісти надіслали звернення до відповідних державних інституцій, зокрема до Генерального прокурора України та Прокуратури Автономної Республіки Крим, щодо сприяння в захисті громадянина України Володимира Балуха. Як Як відреагувало на нього ваше відомство? Чи відкрито кримінальне провадження?**

— Володимир Балух ніколи не приховував своєї громадянської позиції стосовно належності Криму Україні, за що постійно переслідувався окупаційним режимом. Він заслуговує на увагу та підтримку не лише українців, а й міжнародного співтовариства. Таку, яку мають Микола Семена, Олег Сенцов, Геннадій Афанасьєв.

Зауважу, що прокуратура розпочала кримінальне провадження 3 лютого 2016 року, задовго до звернення громадських активістів. Воно відкрите за фактами незаконного затримання Володимира Балуха, застосування до нього фізичного насилля, численних обшуків у його помешканні та протиправного тримання під вартою. Слідчі дії ще тривають.

— **Лєвова частка представників силових структур Криму — це Ваші колишні колеги, які присягнули на вірність РФ. Яку кількість кримінальних проваджень відкрито щодо них, скільки передано до суду? Чи існують у Вас проблеми із цими справами?**

— Нашими слідчими здійснюється досудове розслідування у кримінальному провадженні за фактами державної зради, скоєння колишніми працівниками правоохоронних органів на півострові злочинів із зазіхання на територіальну цілісність і недоторканність України тощо.

Зрозуміло, що гостро стоїть питання реально-го притягнення до кримінальної відповідальності осіб, винних у злочинах, які вчиняються на тимчасово окупованій території півострова Крим. Окрім використання з цією метою можливостей спеціального досудового розслідування, необхідним є вжиття всіх можливих заходів, зокрема в межах міжнародного співробітництва, для оголошення цих осіб у міжнародний розшук та оцінювання їхніх дій на світовому рівні.

Проблеми, які виникають під час розслідування цих кримінальних справ, ми долаємо, але існують труднощі з отриманням доказів. Переважна більшість свідків і необхідних документів перебувають на тимчасово окупованій території Криму, що ускладнює нашу роботу. Проте нам таки вдається діставати важливу для слідства інформацію.

— **У лютому Українська Гельсінська спілка з прав людини презентувала доповідь міжнародної експертної групи у справі 26 лютого 2014 року. Це день, коли під парламентом Криму відбулася мирна акція, на якій протистояли проукраїнські та проросійські сили. На сьогодні маємо 9 людей, представників проукраїнського мітингу, які вже покарані або чекають на вироки так званих кримських судів. У своїх рекомендаціях експерти порадили Україні, тобто її відповідним органам, бути ефективнішими у вивченні цієї справи...**

— Так, для нас доповідь експертів УГСПЛ щодо подій 26 лютого 2014 року біля будівлі Верховної Ради АРК була корисною. Ми досить плідно з ними співпрацюємо, і зауважу, що ця взаємодія однозначно дасть позитивні наслідки.

Розповім про результати розслідування кримінального провадження за час мого керівництва як прокурора Автономної Республіки Крим.

Восени 2016 року було створено окрему міжвідомчу робочу групу, до якої ввійшли працівники прокуратури, управлінь Служби безпеки України та Національної поліції в АРК. Визначено низку оперативно-розшукових заходів і слідчих дій, спрямованих на достеменне з'ясування обставин подій того дня, а також тих, що їм передували та відбувалися після того.

Практично щодня ми допитуємо свідків, опрацьовуємо публікації в ЗМІ, вивчаємо відеоматеріали. Також витребували інформацію в операторів мобільного зв'язку та здійснили ще деякі слідчі дії.

Наразі нашими прокурорами виявлено 16 колишніх працівників правоохоронних органів, які того дня забезпечували громадський порядок і були присутні на мітингу.

Оголошено про підозру 78 колишнім депутатам Верховної Ради АРК, до суду направлено 41 акт звинувачення у державній зраді. Слід-

Ми маємо на меті завершити цьогоріч кримінальні провадження стосовно всіх колишніх депутатів Верховної Ради Автономної Республіки Крим та депутатів Севастопольської міської ради, які зрадили свою державу.

Далі
читайте на стор. 10

чими прокуратури отримано беззаперечні докази того, що в березні 2014 року ці депутати сприяли окупації Криму. Зокрема, вони незаконно ухвалили кілька постанов, у результаті чого було створене нелегітимне утворення «Республіка Крим».

Окрім цього, одержано докази причетності до перешкоджання проведенню мирного мітингу організаторів та учасників так званої «Самооборони Криму».

Ми маємо на меті завершити цьогоріч кримінальні провадження стосовно всіх колишніх депутатів Верховної Ради АРК та депутатів Севастопольської міської ради, які зрадили власну державу.

— **Наприкінці січня прокуратура Криму повідомила про те, що розпочато розслідування щодо примусового переселення з території анексованого Росією півострова цивільного населення та зміни демографічної ситуації в Криму. Як просувається розслідування, чи є вже результати? Якими джерелами користуєтесь? Чи можна довести ці факти, не маючи доступу до території? За якими маркерами ви визначатимете, що цей процес відбувається?**

— Кримінальне провадження було зареєстроване за заявою народного депутата України Мустафи Джемілева за фактом зміни демографічного стану півострова Крим.

Відповідно до статті 438 Кримінального кодексу України (порушення законів і звичаїв війни), розслідується низка злочинів, які вчиняє окупаційна влада щодо наших громадян. Ці злочини ми розподілили за 10 кейсами, залежно від конкретної групи протиправних дій. Слідчі та прокурори в межах досудового розслідування виконують щоденну роботу з отримання доказів злочинної діяльності представників окупаційної влади, зокрема допитують свідків подій, запитують статистичні й інші важливі для розслідування дані у відповідних установах та організаціях.

Також ми створили робочу групу, до якої ввійшли працівники прокуратури, фахівці в галузі міжнародного кримінального права та представники громадських організацій.

Дуже важливу інформацію ми одержали від переселенців з Криму під час виїзних прийомів у Дніпрі, Львові, Харкові, Запоріжжі, Миколаєві, Одесі та на Херсонщині.

Робота нашої прокуратури спрямована насамперед на відновлення справедливості та притягнення до відповідальності всіх осіб, які сприяли незаконній окупації півострова, а також тих, хто далі порушує права наших громадян у Криму.

— **Чи співпрацюєте ви з офісом прокурора Міжнародного кримінального суду, щоб усі причетні до воєнного злочину, який розпо-**

чався з Криму, були притягнуті до відповідальності?

— Співпраця з офісом прокурора Міжнародного кримінального суду відбувається через Генеральну прокуратуру України. Так, згідно з постановою Верховної Ради України 2015 року стосовно визнання юрисдикції Міжнародного кримінального суду щодо скоєння злочинів проти людяності та воєнних злочинів, зокрема на території півострова Крим, Кабінету Міністрів України та Генеральній прокуратурі України доручено зібрати необхідні матеріали й належну доказову базу для звернення до Міжнародного кримінального суду відповідно до положень Римського статуту.

Наразі в межах здійснення кримінального провадження за статтею 438 Кримінального кодексу України (порушення законів та звичаїв війни) нами збирається відповідна доказова база з метою подальшого її передання до Міжнародного кримінального суду. Передусім мова йде про факти вчинення окупаційною владою щодо наших громадян у Криму протиправних діянь, визначених Конвенцією про захист цивільного населення під час війни (Женевська конвенція IV, 1949). До таких діянь, зокрема, належать: переслідування окупаційною владою громадян через політичні чи релігійні погляди, за етнічними, національними або мовними ознаками, у зв'язку з веденням професійної журналістської чи правозахисної діяльності; фізичне та психологічне насильство, зокрема незаконні обшуки й затримання; порушення житлових, трудових та інших конституційних прав кримчан; створення умов для вимушеного переселення людей з півострова на материкову частину України; примушення до прийняття громадянства РФ та інші протиправні діяння відповідно до Женевської конвенції IV.

— **Чи співпрацюєте з Мін'юстом у частині підготовки позовів до Європейського суду з прав людини? До складання яких саме позовів вас залучали?**

— Безумовно, ми не можемо бути байдужими та стояти осторонь процесів, що сприяють захисту інтересів України на міжнародній арені. Наприклад, за нашою ініціативою до міждержавних заяв «Україна проти Росії» та «Україна проти Росії (II)» долучено низку документів, які підтверджують розмір збитків, завданих Україні внаслідок тимчасової окупації півострова Крим Російською Федерацією, констатують порушення державою-агресором прав українських громадян тощо. Зазначені відомості, серед іншого, ґрунтуються й на результатах представницької діяльності прокуратури автономії, здійсненої після її передислокації до Києва. Зауважу, що наша прокуратура відкрита до співпраці з усіма органами державної влади з метою захисту інтересів України.

У межах здійснення кримінального провадження за статтею 438 Кримінального кодексу України (порушення законів та звичаїв війни) збирається відповідна доказова база з метою подальшого її передання до Міжнародного кримінального суду. Передусім мова йде про факти вчинення окупаційною владою щодо наших громадян у Криму протиправних діянь, визначених Конвенцією про захист цивільного населення під час війни.

ПЕРША КРОВ ВІЙНИ: ХТО ВБИВ Сергія Кокуріна?

18 березня 2014 року в Сімферополі, захищаючи свою військову частину, загинув прапорщик Збройних сил України Сергій Кокурін. Його ім'я – перше у списку українських військових, убитих російськими агресорами – навечно закарбоване в історії цієї війни.

Напад на частину

Товариш Сергія Кокуріна за службою, капітан Валентин Федун, того дня теж перебував на посту. «Після обіду зауважив, як у районі КПП почали збиратися люди. Почулися постріли, крики. Через рацію інші спостерігачі доповіли, що нас атакують, помічено багато людей зі зброєю», — згадував він згодом.

З даху Валентин Федун побачив, що навколо частини на вогневих позиціях облаштувалися кулеметники й автоматники. Потім, за його словами, на територію частини проникли російські спецпризначенці. Вони пересувалися короткими перебіжками, ховаючись від сторонніх очей.

«Про це я одразу доповів черговому та спостерігав далі, час від часу уточнюючи інформацію, — розповідав військовий. — Раптом відчув потужний удар і впав. Уже в будівлі збагнув, що в мене поцілили двічі».

Після поранення Федун та загибелі Кокуріна військові топографічної частини здалися нападникам, за деякий час «ополченці» їх відпустили.

Міфічний снайпер

Щоб якось приховати сліди скоєного, адже формально Крим іще перебував у юрисдикції України, а до «референдуму» лишалось три дні, злочинці з незаконної кримської влади, зокрема «прокурор» Наталія Поклонська, заявили про снайпера зі Львова, який начебто застрелив прапорщика Кокуріна. Така певність була б доречною, якби снайпера заарештували та допитали. Утім, показати «впійманого» стрільця вони так і не спромоглися, тому невдовзі про цю міфічну постать забули.

У тому бою застрелили й одного із «зелених чоловічків» — Руслана Казакова. Він аж ніяк не був «корінним мешканцем Криму», котрий прагнув референдуму стосовно приєднання «рідного» півострова до Росії.

На відміну від сімферопольця Кокуріна, Казаков не мав до Криму жодного стосунку. Старший лейтенант спецпідрозділу МВС Росії Казаков прибув

Сергій Кокурін.

росіянин за етнічним походженням, народився в Сімферополі. Служив у 13-му фотограмметричному центрі Центрального управління воєнно-топографічного та навігації ГУ оперативного забезпечення ЗСУ. За особисту мужність і героїзм, виявлені під час захисту державного суверенітету та територіальної цілісності України, посмертно нагороджений орденом «За мужність» III ступеня.

на півострів з Волгоградської області. Вочевидь, йому було недостатньо участі в обох чеченських війнах, якщо він, офіційно не перебуваючи на військовій службі, приїхав до Сімферополя, де й загинув, зіпсувавши брехню про мирне та добровільне приєднання Криму до Росії.

Розслідування злочину

Досі достеменно не відомо, що саме сталося з прапорщиком Кокуріним, коли він стояв на варті. Єдине, що вже довели: Сергій Кокурін загинув від двох куль калібром 5,45 мм. А у снайперських гвинтівках використовують патрони з кулями 7,62 мм чи більшого калібру. Тож версія зі снайпером автоматично спростовується. Офіцери ж картографічного центру, включно з Кокуріним, були озброєні пістолетами ПМ, калібр яких становить 9 мм, а форму кулі годі сплутати з жодною іншою.

До сьогодні окупанти не зробили жодної спроби з розслідування цього трагічного випадку. Ведення ж слідства українськими правоохоронними органами після подій березня 2014 року поки що неможливе. Однак для України є справою честі з'ясувати обставини загибелі Сергія Кокуріна, який віддав життя для захисту своєї Батьківщини.

СВІТ ПРО КРИМ

Рудольф ДЖУЛІАНІ, державний та політичний діяч США, представник Республіканської партії:

— Анексія Криму — це порушення базового міжнародного законодавства. Це незаконне вторгнення в суверенну країну, яке, на жаль, сталося, оскільки Сполучені Штати та Західна Європа не відреагували на дії Росії належним чином. Це була демонстрація нашої слабкості. Якби ми діяли прямо й дуже швидко, одразу запровадили жорсткі санкції, можливо, ми б змогли змінити ситуацію, і вона не переросла б у те, що вчинив Путін на сході України.

Якщо буде потрібно, санкції посилюватимуться. Наша кінцева мета — возз'єднання України в тому стані, як це було до захоплення Росією Криму. Звісно, є різні шляхи досягнення цієї мети, але жодного компромісу бути не може.

Йоганнес ГАН, комісар Європейського Союзу з питань європейської політики сусідства та розширення:

— Позиція Європейського Союзу щодо невизнання анексії Криму Росією залишається незмінною, і санкційний режим проти Російської Федерації триватиме до остаточного виконання нею Мінських домовленостей. Хочу зауважити, що ЄС як надійний партнер України й надалі надаватиме їй необхідну підтримку як у протидії агресії, так і на шляху імплементації внутрішніх реформ.

Федеріка МОГЕРІНІ, Верховний представник Європейського Союзу з питань закордонних справ:

— Через три роки після незаконної анексії Російською Федерацією Автономної Республіки Крим і міста Севастополь Європейський Союз залишається непохитним прибічником суверенітету та територіальної цілісності України. Європейський Союз укотре наголошує, що не визнає й засуджує анексію, яка порушує міжнародне право та є прямим викликом міжнародній безпеці.

Ми змушені констатувати, що посилення мілітаризації півострова, яке спостерігалось протягом минулого року, значно погіршило ситуацію з дотримання прав людини в Криму. Права кримських татар були порушені внаслідок закриття кримськотатарських ЗМІ, заборони діяльності Меджлісу та переслідування його лідерів. Правозахисникам, котрі обстоювали права кримських татар і були не згодні з незаконною анексією півострова, зокрема Емілю Курбедінову та Миколі Полозову, висунуто безпідставні звинувачення. Ми закликаємо звільнити заступника голови Меджлісу Ахтема Чийгоза та зняти обвинувачення із заступника голови Меджлісу Ільмі Умерова. Крім того, Європейський Союз повторює свій заклик до негайного звільнення Олега Сенцова, Олександра Кольченка й усіх, кого незаконно затримано та засуджено. Усі справи щодо зниклень людей, катувань і вбивств повинні ретельно розслідуватись. Вільний та необмежений доступ міжнародних правозахисників на всю територію України, включно з Кримом і Севастополем, має пріоритетне значення.

Німецьке Федеральне відомство з питань міграції та біженців (BAMF) випустило підручник з німецької мови, де Крим зображено як частину Росії. Пізніше прес-служба відомства оприлюднила заяву, у якій повідомила про рішення щодо вилучення цього підручника з переліку погоджених видань.

Польське видавництво «Галілеос» надрукувало політичну мапу Європи з Кримом у складі РФ, зазначивши в її електронній версії, що півострів є спірною територією. Після відповідного звернення Посольства України в Польщі продаж цієї серії мап призупинили, а зображення відредагували.

ЯКОСЬ НЕЗРУЧНО ВИЙШЛО

Хоча світова спільнота одноставно засудила анексію Криму Росією, подекуди все ж трапляються випадки, коли на мапах півострів зображають як територію РФ. Такі картографічні помилки, що грубо порушують норми міжнародного права, призводять до гучних міжнародних скандалів.

У Казахстані на виставці «Астана Арт Фест» розмістили глобус, на якому мапа України зображена без Криму. Натомість півострів був на мапі Росії. Міністерство закордонних справ України надіслало до Казахстану офіційну ноту протесту, після чого ілюстрації виправили на нейтральні.

Помилки припустився й відомий британський часопис Daily Mail. У публікації щодо вибуху в Севастополі снаряда часів Другої світової війни Крим «приєднали» до південного заходу Росії. Після реагування Посольства України у Великій Британії видання вибачилось і прибрало з новини слово «Росія».

Поважне французьке видавництво Larousse в «Атласі світу» 2016 року надрукувало мапу Росії з Кримом. У відповідь на зауваження українського посольства у Франції офіційні представники видавництва наголосили, що не хочуть політизувати це питання.

ГЕНУЕЗЬКА ФОРТЕЦЯ: випробування окупацією

У 1958–2014 роках комплекс «Генуезька фортеця» входив як філія до складу Національного заповідника «Софія Київська». На його території завжди кипіла наукова робота: проводились археологічні розкопки, дослідження, конференції. Однак після анексії Криму Російською Федерацією існування цієї унікальної пам'ятки перебуває під загрозою. 2014 року окупаційна влада Криму створила так звану Державну бюджетну установу Республіки Крим «Судацька фортеця». Таке перейменування призвело й до зміни статусу. Зверніть увагу на різницю між «Національним заповідником» і провінційною «бюджетною установою». В умовах фінансових проблем, зокрема катастрофічної ситуації в сільському господарстві та курортній галузі як основних сферах економіки Криму, надмірної мілітаризації півострова давня фортеця перетворюється з історичної пам'ятки на типовий туристичний об'єкт. Натовпи туристів і відсутність належного догляду можуть спричинити руйнацію величної цитаделі. Тож питання, чи встоять середньовічні стіни за навали варварів XXI сторіччя, залишається відкритим.

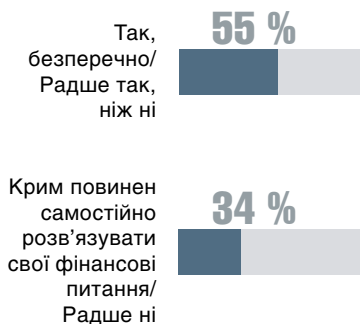
- Генуезька фортеця – комплекс фортифікаційних споруд, розташований у кримському місті Судак, на Фортечній горі, висота якої становить 157 метрів. Споруджена генуезцями в період з 1370-го до 1460-х років як опорний пункт колонії.
- За довготривалий час існування міста-фортеці виник чималий перелік царств, князівств, ханств і племен, які прагнули його завоювати та скорити. Їх уже немає на світі: жодного самовладця, котрий уважав себе за володаря Всесвіту, жодного воїна, що намагався штурмом узяти ці стіни, – усе та всіх поглинув час. А фортеця досі стоїть...
- 2007 року Генуезьку фортецю в Судакі подали на розгляд ЮНЕСКО як претендента на занесення до списку об'єктів Світової культурної спадщини. На жаль, остаточне рішення з цього питання не ухвалене донині.

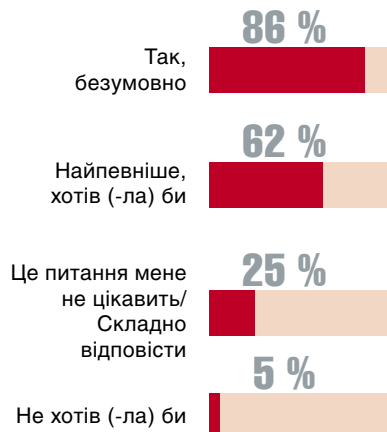
КРИМ: 6 запитань до українців

Міністерство інформаційної політики України підготувало аналітичний звіт про Крим на підставі даних соціологічного опитування мешканців України. Результати дослідження свідчать, що переважна більшість опитаних українців вважають півострів анексованим та хотіли б надалі бачити його у складі України. Велика частина респондентів зізналася, що не підтримує радикальних дій щодо окупованого Криму, таких, наприклад, як торговельна й енергетична блокади чи припинення водопостачання. При цьому більшість виступає за полегшення комунікації кримчан з материковою Україною, зокрема за відновлення транспортного сполучення та доступу до медичних послуг.

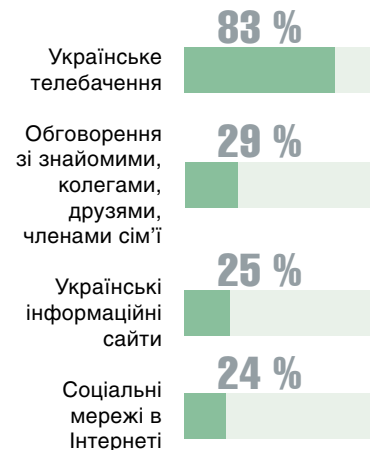
ЧИ ГОТОВІ ВИ ПІДТРИМАТИ ВІДНОВЛЕННЯ ФІНАНСОВИХ ДОТАЦІЙ ДЛЯ КРИМУ З ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ В РАЗІ ЙОГО ПОВЕРНЕННЯ ДО СКЛАДУ УКРАЇНИ?

ЧИ ХОТІЛИ Б ВИ, ЩОБ КРИМ ЗНОВУ СТАВ ЧАСТИНОЮ УКРАЇНИ?

ЗВІДКИ ВИ ОТРИМУЄТЕ ІНФОРМАЦІЮ ПРО КРИМ?

ЧИ ПІДТРИМАЛИ Б ВИ ТАКІ ДІЇ ДЕРЖАВИ, СПРЯМОВАНІ НА РЕІНТЕГРАЦІЮ МЕШКАНЦІВ КРИМУ ДО УКРАЇНСЬКОГО ПРОСТОРУ?

ЯК, НА ВАШ ПОГЛЯД, АНЕКСІЯ КРИМУ ВПЛИНУЛА НА КРИМСЬКИХ ТАТАР?

ЯК ВИ СТАВИТЕСЯ ДО ТАКИХ АКЦІЙ ЩОДО КРИМУ?

